

15.4.2014

Dnr 1012/4/14

Föredragande: Äldre justitieombudsmannasekreterare Mikko Sarja

ORDNINGSFÖLJD AV NATIONALSPRÅK PÅ ITELLAS SKYLTLAR

Klaganden bad riksdagens justitieombudsman undersöka Itella Abp:s förfarande i ett ärende som gäller skylten "Posti-Posten" i Vörå centrum. Han ansåg att skyltningen strider mot språklagen. Eftersom majoritetsspråket i Vörå är svenska borde skylten därför vara "Posten-Posti".

Ärendet har föredragits för justitieombudsman Petri Jääskeläinen som konstaterade följande.

Enligt postlagens 20 § ska tillhandahållare av samhällsomfattande tjänster eller sådana företag som med stöd av avtal som ingåtts med en tillhandahållare av samhällsomfattande tjänster tillhandahåller kunderna dess tjänster i sin verksamhet 1) ge service på finska och svenska med iakttagande av vad som föreskrivs i språklagen.

Den ovan nämnda bestämmelsen innehåller ingen hänvisning till myndigheternas skyldigheter, utan till språklagen i allmänhet, varvid skyldigheterna bestäms enligt vad som föreskrivs i språklagen. I språklagen säkerställs rättigheterna för den finsk- och svenskspråkiga befolkningen i enlighet med vad som krävs i grundlagen, varvid tillämpningen av den har ansetts vara tillräcklig för att säkerställa språkliga rättigheter också i fråga om posttjänster (RP 216/2010 rd).

Språklagen innehåller uttryckliga bestämmelser om skyldigheter för olika typ av tjänsteleverantörer. Enligt postlagens 20 § tillämpas på tillhandahållare av de samhällsomfattande tjänsterna antingen bestämmelserna i de nämnda lagarna om språklig service vid affärsverk samt statliga och kommunala bolag eller om enskildas skyldighet att ge språklig service. Den tillämpliga bestämmelsen bestäms enligt den bolagsform som tillhandahållaren av de samhällsomfattande tjänsterna har. Av motiveringarna till postlagens 9 § framgår att om tillhandahållaren av samhällsomfattande tjänster t.ex. som nu är ett statsägt företag, behövs inget särskilt koncessionsvillkor (gällande språkliga tjänster), utan då tillämpas vad som i språklagen föreskrivs om språklig service vid affärsverk samt statliga och kommunala bolag (RP 216/2010 rd).

I 24 § i språklagen föreskrivs om språklig service vid affärsverk samt statliga och kommunala bolag. Enligt 1 mom. skall statliga affärsverk samt sådana tjänsteproducerande bolag där staten eller en eller flera tvåspråkiga kommuner eller kommuner med olika språk har bestämmanderätt betjäna och informera allmänheten på finska och svenska i den omfattning det behövs med tanke på verksamhetens art och saksammanhanget och på ett sätt som enligt en helhetsbedömning inte kan anses oskäligt för bolaget.

Enligt motiveringarna till denna bestämmelse (RP 92/2002 rd, s. 93) ska det fästas uppmärksamhet vid hur betydande verksamhet det är fråga om sett ur allmänhetens synvinkel. Enligt motiveringen ska det också bedömas vad som rimligen kan krävas av bolaget. Vidare ska uppmärksamhet fästas vid om bolaget i fråga om den aktuella tjänsten

verkar utifrån en monopolställning eller dominerande marknadsställning eller om motsvarande tjänster tillhandahålls av flera aktörer på konkurrensutsatta marknader. Sådana här bolags skyldighet att ge service på svenska bestäms sålunda enligt proportionalitetsprincipen.

I regeringens proposition hänvisar man även till språklagens 23 § 2 mom. och konstaterar att denna bestämmelse i tillämpliga delar skall gälla sådana affärsverk och bolag som avses här. Enligt denna bestämmelse skall en tvåspråkig myndighet betjäna allmänheten på finska och svenska. Myndigheten skall både i sin service och i annan verksamhet utåt visa att den använder båda språken. I praktiken innebär detta enligt motiveringarna till 24 § bl.a. att ett tjänsteproducerande affärsverk och bolag i tvåspråkliga kommuner skall visa att de ger betjäning på båda språken. Som exempel nämns att skyltar och blanketter på serviceställen skall finnas på båda språken. I motiveringarna till 23 § 2 mom. konstaterar man för sin del att myndigheten skall se till att skyltar och informationstavlor samt blanketter och broschyrer finns synliga på båda språken och att jämlikhetskravet betyder bl.a. att minoritetsspråket inte får diskrimineras t.ex. så att den text som används är klart mindre än texten på majoritetsspråket (RP 92/2002 rd, s. 92).

I språklagens 33 § stadgar man uttryckligen om språket på bl.a. skyltar och trafikmärken som myndigheterna sätter upp i tvåspråkiga kommuner. Varken i motiveringarna till denna bestämmelse eller i 24 § tar man ställning till huruvida 33 § ska tillämpas på statsägda bolag. I praktiken är slutresultatet angående språk på skyltar dock densamma på grund av lagens 23 § 2 mom. och dess motiveringar, så som framgår ovan.

På grund av det ovanstående konstaterade justitieombudsmannen att i lagstiftningen gällande språket på skyltar inte tas närmare ställning till språkversionernas ordningsföljd. I 10 § i trafikministeriets beslut om trafikanordningar (203/1982) stadgar man däremot att texten på majoritetsspråket ska stå överst men denna bestämmelse kan inte direkt tillämpas i Itella Abp:s verksamhet eller dess skyltar.

Justitieombudsmannen konstaterade att med beaktande av språklagens anda skulle det i sig vara logiskt om texten på majoritetsspråket skrevs först på sådana skyltar som Itella Abp sätter upp i tvåspråkiga kommuner. På grund av den ovanstående regleringen ansåg justitieombudsmannen emellertid att klagomålet inte gav anledning att misstänka sådant lagstridigt förfarande eller sådana försummelser som skulle förutsätta ytterligare åtgärder från justitieombudsmannens sida. Därför föranledde ärendet ingen ytterligare undersökning.